

Preventief fouilleren

Jaarverslag 2023

1. Inleiding/samenvatting

De eenheid Rotterdam maakt al vele jaren gebruik van het instrument preventief fouilleren. In de aangewezen veiligheidsrisicogebieden wordt preventief fouilleren gezien als een noodzakelijke aanvulling op de bestaande (integrale) aanpak van onder andere ondermijningscriminaliteit (m.n. drugshandel), (vuur-)wapengerelateerde geweldsincidenten, explosies en high impact delicten. Om de legitimiteit, en daarmee het maatschappelijk draagvlak, van het instrument te waarborgen is het van belang dat de inzet van preventief fouilleren op een (juridisch) correcte wijze plaatsvindt. Hiertoe is begin 2023 een nieuw handelingskader preventief fouilleren in de eenheid geïntroduceerd. Het jaar 2023 heeft vooral in het teken gestaan van de implementatie van dit handelingskader. Daarnaast zijn in 2023 de nodige stappen gezet om te komen tot een meer eenduidige werkwijze binnen de eenheid, o.a. door het aanpassen van bestaande formats en de instelling van een commissie veiligheidsrisicogebieden, waarin de politie samen met de gemeente Rotterdam en het OM de aanvragen voor de stad Rotterdam gezamenlijk toetst.

2. Doel en uitgangspunten

2.1 Doel

Preventief fouilleren wordt door de politie-eenheid Rotterdam ingezet met de volgende drie doelen:

- een strafrechtelijk doel: het in beslag nemen van zoveel mogelijk wapens;
- een maatschappelijk doel: mensen een veilig gevoel geven in het publieke domein en een bijdrage leveren aan het herstel van het gezag van overheid en politie;
- een preventief doel: mensen ertoe bewegen geen wapens bij zich te dragen.

2.2 Uitgangspunten

Preventief fouilleren is een controlemiddel dat 'zonder aanzien des persoons' moet worden ingezet (a-selectiviteitsbeginsel). Dit betekent dat het geheel los staat van een concreet strafbaar feit en dat er jegens de te fouilleren personen geen aanwijzing of vermoeden van een strafbaar feit bestaat. Selectie op basis van uiterlijke kenmerken bij de toepassing van het instrument is niet toegestaan.

Wat verstaan we onder preventief fouilleren?

- het fouilleren van personen;
- het onderzoeken van kleding van personen;
- het leegmaken van de zakken van kleding;
- het vorderen dat verpakkingen/bagage die men bij zich draagt worden geopend;
- het controleren van vervoermiddelen.

3. De aangewezen veiligheidsrisicogebieden

In 2023 zijn in zes gemeenten in de Eenheid Rotterdam veiligheidsrisicogebieden aangewezen, te weten in: Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam, Ridderkerk, Nissewaard en Dordrecht. Deze veiligheidsrisicogebieden zijn door de verschillende burgemeesters, in overleg met de hoofdofficier van justitie, voor een bepaalde periode (veelal voor zes maanden), aangewezen op advies van de politiechef. De politiechef komt tot dit advies indien er in het gebied waarvoor de aanvraag gedaan wordt, sprake is van een groot aantal incidenten waarbij sprake is van wapenbezit of wapengebruik.

Bij een (verlengings)aanvraag voor een veiligheidsrisicogebied wordt kritisch gekeken naar de reikwijdte van het aan te wijzen gebied.

4. Resultaten

4.1. Resultaten van de preventief fouilleeracties

Vergeleken met het jaar 2022 zijn er in 2023 minder preventief fouilleeracties gehouden. Deze afname is overal zichtbaar met uitzondering van de gemeente Vlaardingen. De afname van het aantal acties hangt samen met de introductie van het nieuwe handelingskader. Een voorwaarde is nu dat er bij iedere preventief fouilleeractie minimaal drie politieambtenaren aanwezig zijn, waarvan er één de rol van waarnemer heeft. Hierdoor komen preventief fouilleeracties tijdens de lopende dienst in de gebieden waar op dat moment ook preventief gefouilleerd mag worden, bijna niet meer voor. De reguliere surveillance wordt immers doorgaans gereden met twee politieambtenaren per politievoertuig, waardoor een onafhankelijke waarnemers in de persoon van een derde politieambtenaar veelal ontbreekt en een preventief fouilleeractie op dat moment niet mogelijk is. Daarentegen zijn de geplande, statische preventief fouilleeracties in 2023 met meer dan drie politieambtenaren wel gehouden.

Na de introductie van het nieuwe handelingskader in 2023 is de verwachting dat het aantal acties voor de komende jaren stabiliseert op het huidige niveau.

Resultaten PF	Vlaardingen		Schiedam		Rotterdam		Ridderkerk		Nissewaard		Dordrecht	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Gehouden acties	24	25	74	24	725	484		2	72	36	124	60
Aantal personen gefouilleerd	913	2325	596	597	11793	5398		181	1804	1756	1515	849
Aantal voertuigen gecontroleerd	158	410	194	113	3653	1537		71	38	39	653	431
Horecagelegenheden	1	2	0	0	21	24		0	0	3	0	0
Aanhoudingen	15	23	4	2	147	54		1	13	2	14	10
Waarvan aanhoudingen WWM	14	17	4	0	64	22		1	9	1	4	5
Waarvan aanhoudingen overig	1	6	0	2	83	32		0	4	1	9	5
Aantal vuurwapens	2	4	1	0	27	6		0	1	0	0	1
Aantal imitatie vuurwapens		0		0		0		0		0		0
Aantal steekwapens	40	57	8	12	287	115		3	14	7	79	23
Aantal slagwapens	3	1	0	0	36	17		0	0	0	1	1
Aantal pepperspray		0		0		6		0		0		0
Aantal overige wapens	3	5	1	1	70	9		0	5	4	9	11
Aantal zwaar illegaal vuurwerk		0		0		9		0		0		0

 Betreft nieuwe criteria die niet zijn opgevraagd t.b.v. het jaarverslag 2022.

 De gemeente Ridderkerk had in 2022 geen VRG.

Doordat het aantal acties is gedaald, is het aantal gefouilleerde personen en gecontroleerde voertuigen ook gedaald alsmede ook het aantal aangetroffen wapens. In totaal zijn er in 2023 bij preventief fouilleeracties 283 wapens in beslag genomen, waaronder 11 vuurwapens en 217 steekwapens.

In 2023 zijn er in de eenheid Rotterdam in totaal 849 vuurwapens in beslag genomen. Deze vuurwapens zijn bijvoorbeeld in beslag genomen bij plaatsen delict, bij meldingen waarbij een vuurwapen is waargenomen of aangetroffen door burgers in de openbare ruimte. Dit aantal fluctueert de afgelopen jaren tussen de 770 en 910 vuurwapens en is daarmee constant hoog.

5. Nieuw handelingskader

Het nieuwe handelingskader preventief fouilleren kent de volgende aanscherpingen:

- het aanwijzen van een waarnemer bij iedere preventief fouilleeractie;
- met drie of meer collega's een preventief fouilleeractie houden;
- voorafgaand aan de actie een a-selectiviteitscriterium afspreken;
- bij het aanvragen van een bevel is de locatie leidend, niet de doelgroep;
- de principes van professioneel controleren zijn verwerkt;
- vastleggen waarom een preventief fouilleeractie geen doorgang heeft kunnen vinden.

Gedurende het jaar is het gebruik van dit handelingskader, en in het bijzonder de dilemma's en plus- en minpunten, vanuit de portefeuille preventief fouilleren gemonitord. De opgeleverde inzichten vormen een goede basis om de inzet van het instrument preventief fouilleren verder te optimaliseren.

6. Overige ontwikkelingen

In 2023 is een start gemaakt met de commissie veiligheidsrisicogebieden. Dit betreft een ambtelijke commissie bestaande uit politie, Openbaar Ministerie en de gemeente Rotterdam. De commissie bekijkt gezamenlijk de verlengingsaanvragen voor reeds aangewezen gebieden of nieuwe aanvragen en brengt daarbij een advies uit over de kwaliteit en eenduidigheid van de aanvragen. De commissie bekijkt iedere aanvraag met dezelfde ambtenaren en daarmee met eenzelfde kritische blik. Hierdoor ontstaat meer eenduidigheid in de (verlengings)aanvragen en de advisering.

In 2023 zijn er nieuwe formats gemaakt voor het aanleveren van resultaten ten behoeve van het jaarverslag en het aanvragen van een bevel bij het Openbaar Ministerie.

Aan het einde van het jaar is de gemeenteraad van Rotterdam tijdens een zogenaamde technische sessie nogmaals geïnformeerd over de toepassing van het instrument preventief fouilleren in de gemeente Rotterdam. De politie heeft hier vanuit de portefeuille preventief fouilleren een bijdrage aangeleverd, samen met de gemeente Rotterdam, het Openbaar Ministerie, het Ministerie van V&J en onderzoekers van het WODC.

7. Conclusie

In het jaar 2023 hebben we met het nieuwe handelingskader gezorgd voor een meer eenduidige, zorgvuldige werkwijze voor de toepassing van het instrument preventief fouilleren in de eenheid Rotterdam. In het afgelopen jaar is er veel aandacht besteed aan uitleg geven, delen van informatie en van praktijkervaringen. Na de introductie van het nieuwe handelingskader is het aantal preventief fouilleeracties, met name vanuit de lopende dienst, afgenomen en als consequentie daarvan is het aantal gefouilleerde personen en gecontroleerde voertuigen alsmede ook het aantal aangetroffen wapens gedaald.